

KURULUŞ VE TARİHÇE

1963 yılında "Zirai Araştırma Enstitüsü" adıyla çalışmalarına başlayan kuruluş, aynı yıl kurulan "Bitki Araştırma ve İntrodüksiyon Merkezi" ile 1967 yılında birleşmiştir. 1974 yılında "Ege Bölge Zirai Araştırma Enstitüsü" adını alan Enstitü, 1987 yılındaki yeniden yapılanmayla bugünkü adını ve halini almıştır. Sorumluluk alanı sadece, Ege-Güney Marmara Bölgesi ile sınırlı kalmayıp; tütünde olduğu gibi bazı konularda ülkesel, bitki genetik kaynaklarında olduğu gibi de uluslar arası çalışmaktadır.

Türkiye'deki bitkisel çeşitliliğin saptanması ve korunması; yüksek verimli, kaliteli, hastalıklara dayanıklı çeşitlerin geliştirilmesi ve bu çalışmaların yetiştirme tekniği araştırmalarıyla bütünleştirilmesi; sığırcılık ve arıcılık araştırmaları; tescilli çeşitlerin tohumluklarıyla, sertifikalı fidan, damızlık hayvan ve ana arı üretilmesi; araştırma sonuçlarının en seri ve etkili bir şekilde uygulamaya aktarılması kuruluşun ağırlıklı çalışma konularıdır.

BİTKİ GENETİK KAYNAKLARI BÖLÜMÜ

Bu çalışmalar; ıslah edilmemiş kültür bitkileri çeşitleri (köy çeşitleri), yabani akrabaları, ekonomik önemi olan yabani bitkiler ve doğal florada mevcut diğer bitki türlerinin (endemik türler dahil) kaybolma tehlikelerine karşı sürveyi ve toplanması; uzun süreli muhafazası (*ex situ* ve *in situ*), karakterizasyonu, değerlendirilmesi ve bunlara ilişkin tüm bilgilerin dokümantasyonu olarak özetlenebilir. Kuruluşun Milli Bitki Gen Bankası uluslar arası standarttır. Değişik bitki gruplarında 40 bini aşkın tohum örneği saklanmaktadır. Bir çoğunun herbaryum örnekleri de vardır. Beş binin üzerinde vejetatif materyal ise muhafaza bahçeleri şeklinde oluşturulan arazi gen bankalarında muhafaza edilmektedir. Yerinde muhafaza (*in situ*) çalışmaları da yürütülmektedir.

TARLA BİTKİLERİ BÖLÜMÜ

Enstitünün kurulmasıyla başlayan buğday araştırmaları ıslah ağırlıklı olarak yürütülmüş; 10 ekmeklik, 5 makarnalık buğday çeşidi üreticilerin kullanımına sunulmuştur. Bu çeşitler çok verimli ve kaliteli olup, Ege Bölgesine ilaveten sahil ve yazlık buğday kuşağında ekilmektedir.

Arpa ıslahı çalışmaları sonucunda 7 çeşit tescil ettirilmiştir. 1987'den bu yana kır ve kır taban arazilere uygun yemlik çeşitlerin geliştirilmesine ağırlık verilmiştir. Ayrıca maltlık kalitesi yüksek çeşit geliştirme çalışmaları da yürütülmektedir.

Mısırdan ülkesel proje kapsamında birçok çeşidin geliştirilmesine katkıda bulunulmuş; agronomik araştırma sonuçları bölgeye yansımıştır. Çalışmalar kompozit ve hibrit çeşit ıslahına yöneliktir.

Yem bitkileri araştırmaları ıslah ağırlıklı yürütülmektedir. Çalışmalar sonucunda 6 fiğ , 2 tüylü fiğ, 1 Macar fiği, 1 üçgül ve 1 yıllık çim çeşidi geliştirilmiştir. Yoncada sentetik çeşit geliştirmeye yönelik çalışmalar yürütülmekte; tek ve çok yıllık yem bitkileri ıslahı üzerinde çalışılmaktadır. Mera konusunda da çalışmalar yapılmaktadır.

Yemeklik tane baklagillerde bakla, nohut, soya ve kuru fasulyede ıslah ve yetiştirme tekniğine yönelik çalışmalar yürütülmektedir. 5 nohut, 3 bakla, 1 kuru fasulye, ve 1 soya çeşidi geliştirilmiştir. Nohutta araştırmalar antraknoza dayanıklı çeşit geliştirmeye yöneliktir.

Ayçiçeği ıslah çalışmalarında yağlık ve çerezlik hibrit, kompozit ve sentetik çeşit; susam ıslah çalışmalarında ise özellikle sarı ve beyaz taneli, bol ve sık kapsüllü, dallı dalsız çeşit geliştirmek amaçlanmıştır. Susamda 5, ayçiçeğinde 1 çeşit tescil ettirilmiştir.

Patateste, 7 çeşit tescil ettirilmiştir. Sağlıklı tohumluk üretilebilmesi için meristem kültürü ve hızlı çoğaltma tekniklerinin kullanımına geçilmiştir. Üretilen tohumlukların virüsten ari olduklarının kontrol edilmesi amacıyla Eliza testi yapılmaktadır. Doku kültürüyle tohumluk üretimine başlanmıştır.

Tütünde; çeşit geliştirme, yetiştirme tekniği, tütün teknolojisine yönelik olarak araştırmalar yürütülmektedir. Türkiye'nin önemli tütün üretim yörelerine uygun 42 tütün çeşidi (16'sı mavi küfe dayanıklı) tescil ettirilmiştir. Çalışmalarda kalite faktörü ön plandadır.

Tıbbi ve kokulu bitkilerde; İzmir kekiği, adaçayı, kapari, anason, oğul otu, yayla çayı ve nane gibi ekonomik önemi olan bitkilerle çalışılmaktadır. Islah çalışmalarının yanı sıra doğadan sökümlerle yok olma sınırına gelmiş olan salep orkidelerinin kültüre alınması üzerinde, boya bitkilerinde ve dağ çayında çalışmalar yürütülmektedir.

BAHÇE BİTKİLERİ BÖLÜMÜ

Açıktaki sebze yetiştiriciliğine uygun domates, biber, patlıcan, kavun, karpuz, kabak, hıyar, bamya, marul, lahana, fasulye, kereviz, ıspanak ve bezelye türlerinde adaptasyon ve seleksiyon ıslahı; domates, biber ve patlıcanda hibrit ıslahı ile çeşit geliştirmeye yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. Yapılan çalışmalar sonunda; 2 domates, 6 biber, 4 patlıcan, 5 kavun, 3 marul, 1 fasulye ve 1 hıyar, 2 karnabahar, 1 bamya çeşidi tescil ettirilmiştir. Mantar konusunda da çalışma yapılmaktadır.

Meyvede; erik, kayısı, şeftali, vişne, ayva, armut, nar ve çilek türlerinde yapılan seleksiyon ve adaptasyon çalışmaları sonucu 11 vişne, 11 yeşil erik, 16 Avrupa eriği, 18 Japon eriği, 8 erik anacı, 3 ayva, 21 nar çeşidi tescil ettirilmiştir; bu çeşitlerin damızlık bahçeleri kurulmuştur. Bölgeye uyumlu yeni çeşit belirleme çalışmaları; badem, ayva, kestane ve satsuma mandarini türlerini içermektedir.

Süs bitkilerinde çalışmalar; doğal bitki örtüsünde toplama yoluyla oluşan kayıpların önlenmesi, üreticiye yeni seçeneklerin sunulması, ayrıca uygun iç ve dış mekan bitkilerinin belirlenmesine yönelik olarak yürütülmektedir.

HAYVANCILIK BÖLÜMÜ

1970'li yılların başında Siyah-Alaca, Esmer ve Simmental sığır ırklarında adaptasyon, çoğaltım ve damızlık üretimi yönünde çalışmalar yapılmış, bu çalışmaları sığır yetiştirme, besleme, yemler ve silo yemleri konularındaki araştırmalar izlemiştir. Üstün nitelikli boğa ve gebe düveler, üreticilerin damızlık ihtiyacına cevap vermektedir.

Arıcılıkta popülasyonların bal verim performanslarının belirlenmesi; bal, polen, arı sütü gibi ürünlerin üretim tekniklerinin geliştirilmesi üzerine araştırmalar yapılmakta ve kaliteli damızlık

ana arı üretilmektedir. İtalyan ırkının saf ve melezlerinin adaptasyonu, İzmir yöresi bal arılarında saf hat oluşturulması üzerinde çalışılmaktadır.

ÜRETİMLER

Kuruluşun 200' aşkın tescilli çeşidi vardır. Bunlardan bazıları bölge sınırlarının ötesine, ülkemiz sahil kuşağına da hitap etmektedir. Bazıları da bölge illerinde %95 ekim alanına sahiptir. Üreticiye ulaşacak sertifikalı tohumların başlangıcı olan elit ve orijinal tohumlukların üretimi hizmet bölgesine yetecek miktarda programlı bir şekilde yapılmaktadır.

YAYIM ALIřMALARI

1984 yılından bu yana Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesi (TYUAP) ve Tarımsal Araştırma, Yayım ve Eēitim Koordinasyonu (TAYEK) kapsamında yayım ve eēitim çalışmaları yapılmaktadır. Bu baēlamda bilgi alış veriş toplantıları, ifti şartlarında deneme ve demonstrasyonlar, paneller, hizmet içi eēitimler, kurslar, gezici çalışma grupları ve tarla günleri düzenlenmektedir.

YAYINLAR

Enstitü; teknik kitap, ifti broşürü, teknik broşrleriyle yayın hizmetini sürdürmektedir. Periyodik dergi 'ANADOLU' yılda iki defa yayınlanmaktadır. Yayınlarda ifti, konu uzmanı ve araştırıcı olmak üzere deēiřik kitleler hedef alınmaktadır.